Emekli Maaşına Banka Blokesi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	05.11.2025	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2023/593	2025/686	5510 s. K. m.93, İİK 82, 83, 83/a, TMK 2, TBK 20-25, 6502 s. K. m.5

ÖZET

Tüketici kredisi sözleşmelerinde taksitlerin emekli aylığından virman-takas-mahsup yoluyla tahsiline onay veren davacının blokenin kaldırılması istemi hakkın kötüye kullanılması sayıldı; HGK, İBK 2022/2 E. 2025/1 K. kararını esas alarak direnme kararını bozdu.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/emekli-maasina-banka-blokesi-takas-mahsup-hgk-2025-686/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2023/593 E. , 2025/686 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi

SAYISI : 2022/1361 E., 2022/1346 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 15.06.2022 tarihli ve

2022/3634 Esas, 2022/5847 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki muarazanın giderilmesi ve istirdat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davacı vekilinin istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kısmen kabulüne, davacının emekli maaşına konulan blokenin kaldırılmasına, davacının alacak talebinin reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili ve katılma yoluyla davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye

Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı taraf vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili, sağlık raporuyla Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) malulen emekli olan ve maaşını Çerkezköy PTT şubesinden alan müvekkilinin emekli maaşına davalı banka tarafından bloke konulmuş ise de tek gelir kaynağı olan emekli maaşının haczedilemeyeceğini, buna rağmen davalı banka tarafından kredi sözleşmesine dayalı olarak emekli maaşından kesinti yapıldığını, söz konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek emekli maaşına davalı banka tarafından konulan blokenin kaldırılmasına ve haksız bloke yoluyla tahsil edilen tutarlar nedeniyle ıslahen 27.326,47 TL alacağın faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili, müvekkili bankadan çeşitli krediler kullananan davacının kısıtlı olduğuna dair herhangi bir bilgi belge olmadığı gibi fiil ehliyetine sahip olmadığının müvekkili tarafından bilinemeyeceğini, emekli maaşından yapılan kesintilerin davacının açık yazılı muvafakatine dayandığını, davalıya her bir kredi için ayrı ayrı takas ve mahsup hakkı verildiğini, davacının iade talebinin iyiniyetli olmadığını, emsal Yargıtay kararlarına göre emekli maaşı üzerinden takas mahsup yoluyla kredi alacağı tahsilinin mümkün olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

Çerkezköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Tüketici Mahkemesi Sıfatıyla) 23.02.2021 tarihli ve 2016/972 Esas, 2021/138 Karar sayılı kararıyla; davacının aldığı tüketici kredisini kullanmak suretiyle bir menfaat elde ettiği ve davalı bankaya virman-takas-mahsup yetkisi verdiği, davalı bankanın kesinti tarihine kadar tam ehliyetli biri gibi hareket edebilen davacının borcun ifası istenildiğinde ehliyetsizliğini ileri sürerek ifadan kaçınmasının hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 16.12.2021 tarihli ve 2021/808 Esas, 2021/1621 Karar sayılı kararıyla; davacının eldeki davayı açmadan önce davalı bankayı emekli maaşından doğrudan tahsil yapmaktan menettiğine dair bir belge sunmadığı, bu durumun dava tarihine kadar gerçekleşen borç ödemelerinin davacının kendi rızasıyla yapıldığının kabulünü gerektirdiği, bu nedenle

davacının dava tarihinden önce emekli maaşından doğrudan tahsilat yöntemiyle yapılan ödemeleri talep edemeyeceği, İlk Derece Mahkemesince alacak talebinin reddine dair verilen karar sonucu itibariyle doğru ise de davacının emekli maaşı hesabından davalıya olan kredi borçlarının alınmasına dair irade (onay) ortadan kalktıktan sonra yani davacının emekli maaşından bloke suretiyle kesinti yapılmasına muvafakatinin olmadığını bildirdiği andan itibaren alacaklının bu bloke işlemini yapmaya hukuken hakkının bulunmadığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kısmen kabulüne, İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kısmen kabulüne, davacının emekli maaşına davalı tarafından konulan blokenin kaldırılmasına, alacak talebinin reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili ve katılma yoluyla davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla;

“...1-Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı bilgi ve belgelere, özellikle temyiz olunan bölge adliye mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre davacının tüm temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2-Dava, taraflar arasındaki tüketici kredisi sözleşmesinden doğan borcun davacının maaş hesabından kesilmesi işlemine karşı blokenin kaldırılması ve kesilen bedelin iadesi istemine ilişkindir.

17.4.2008 tarih ve 5754 Sayılı Yasanın 56.maddesi ile değişik 5510 Sayılı Yasanın 93. maddesinde; "Bu kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının Genel Sağlık Sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler 88.maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez." düzenlemesine yer verilmiştir. Yine İİK.83/a bendinde "Borçlunun, hacizden önceki bir dönemde haczi mümkün olmayan bir mal veya hakkın haczedilebileceğine dair alacaklıyla yapmış olduğu anlaşma geçerli değildir." hükmüne karşın, 28.02.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5838 Sayılı Kanunun 32.maddesi ile değişik 5510 Sayılı ...nun 93/1.maddesinde, "bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin taleplerin, borçlunun muvafakati yok ise, icra müdürü tarafından reddedileceği" düzenlemesine yer verilmiştir. Bu hükmün İİK.nun 83/a maddesine göre daha özel düzenleme içerdiği ve takip hukukuna göre icra takibinin kesinleşmiş olması şartıyla haciz sırasında veya hacizden sonra 5510 Sayılı Yasanın 93.maddesi kapsamındaki gelir, aylık ve ödeneklerin haczine ilişkin verilen muvafakatin geçerli olacağı, bu durumda borçlunun haciz sırasında veya haciz işleminin gerçekleşmesinden sonraki dönemde borçlu haczedilmesi mümkün olmayan mal ve haklarla ilgili olarak bu hakkından vazgeçebileceği, sözleşme hukukuna göre bu yasağın kesin olmadığı, yasanın tarafların iradesine ağırlık vererek muvafakat yoluyla emekli aylıklarına bloke konulmasına, borcun başka teminatlara başvurulmadan ödenmesine

imkan sağladığı, böylece tarafların sözleşme ile belirledikleri hükmü ortadan kaldırmadığı anlaşılmaktadır.

Somut olayda davacı az yukarıda zikredilen yasal düzenlemeler yürürlükte iken kredi sözleşmelerini imzalamıştır. Taraflarca imzalanan genel kredi sözleşmeleri ve ek taahhütnamelerde davacının, PTT aracılığıyla kullandığı kredi hizmetlerine ilişkin ödemelerinin sosyal güvenlik kurumundan alacaklarına yönelik virman-takas-mahsup yapılarak tahsil edilmesine muvafakat ettiği açıktır. Davacının bankadan aldığı kredi borcunu sözleşme şartlarına uygun olarak ödememesi halinde sözleşme gereğince kullandırılan kredinin teminatı olarak maaşından kesinti yapılmasını kabul etmesi ve diğer teminat öngören hükümlerinin sözleşmeye konulmasına rıza göstermesinin haksız şart olarak kabulü mümkün değildir.

Zira davacı sözleşmenin her sayfasını ayrı ayrı imzalamış olup, serbest iradesi ile sözleşme şartlarına uygun olarak kredi borcu taksitlerinin bankadan aldığı maaşından kesilmesi için talimat verdiğine göre artık sözleşmenin söz konusu hükmünün müzakere edilmediği söylenemez. Bankanın sözleşme hükümlerine göre yaptığı işlemin sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerin dürüstlük kuralına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olduğu kabul edilemez. Davacının bankadan aldığı kredi borcunu sözleşme şartlarına uygun olarak ödemesi gerekir. Kaldı ki, davacı, taksitlerin bir kısmını da maaşından ödemiştir. Bu taksitlerin ödenmesine ihtirazı kayıt koymaksızın kesintiye muvafakat edip, borç ödendikten sonra ödenen kredi bedellerinin iadesini doğuracak şekilde bir hakkın kullanılması iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz. (TMK m.2) Tüketici haklı bir sebep olmadan sözleşmeyi tek taraflı feshedemez, ifası yapılmış bedellerin iadesini isteyemez, bu şekilde edimini tek taraflı geri istenmesi de hukuken himaye göremez. Aksi halde; kredi isteyen kişinin mali durumu ve maaş gelirine göre borcunun ödenebileceği güvencesiyle kredi veren bankanın alacağının imkansızlaşması, kötü niyetli bir kredi borçlusunun borcunu hiç ödememesi gibi bir sonuç doğacaktır.

Hal böyle olunca ilk derece mahkemesince davanın tümden reddine yönelik verilen karar usul ve yasaya, Dairemizin yerleşmiş uygulamalarına uygun olup, bir isabetsizlik bulunmadığından, bölge adliye mahkemesince yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir...” gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; önceki karar gerekçesi yanında bir hakkın kanun gereği haczedilemeyeceğine dair itirazın ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı davranış olarak değerlendirilemeyeceği, Hukuk Genel Kurulunun da aynı yönde benzer emsal kararının bulunduğu gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

1. Davacı vekili; emekli maaşına haciz konulmakla borçluya hayatta kalabilmek için gereken temel ihtiyaçları karşılayabilme şansı verilmediğini, müvekkilinin zihinsel sorununun ilk bakışta kolaylıkta fark edildiğini, bankanın da bunu kolaylıkla anlayabilmesi gerektiğini, TSK'dan emekli olan müvekkilinin maaşının kesilemeyeceğini, muvafakatin hukuken geçersizliğinin yanında şeklen de geçersiz olduğunu, hangi krediye istinaden verildiğinin dahi açık olmadığını, bankanın basiretli bir tacir gibi davranmadığını belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

2. Davalı vekili; davacının emekli maaşından kesintilerin açık muvafakate göre yapıldığını, bunun mümkün olduğuna dair Hukuk Genel Kurulunun emsal kararları bulunduğunu, Kanun'da belirtilen hükümlerin kişinin muvafakatinin bulunmadığı hâller için geçerli olduğunu belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; TSK'dan malulen emekli olan davacının davalı bankadan kullandığı krediler nedeniyle vermiş olduğu takas-mahsup yetkisine dayanılarak maaş hesabına konulan blokenin kaldırılmasının ve kesintilerin iadesinin istenildiği somut olayda, davanın tümden reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 20-25, 26... . maddeleri.

2. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 82... . maddeleri.

3. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi.

4. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi.

5. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesi.

6. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 21.03.2025 tarihli ve 2022/2 Esas, 2025/1 Karar sayılı kararı.

2. Değerlendirme

A. Davacı vekilinin temyiz istemi yönünden yapılan değerlendirme

1. Hukuki yarar dava şartı olduğu gibi, temyiz istemi için de gereken bir şarttır.

2. Bölge Adliye Mahkemesinin 16.12.2021 tarihli kararını temyiz edip bu istemi Özel Dairenin 15.06.2022 tarihli kararıyla reddedilen davacı vekilinin direnme kararını temyiz etmekte hukuki yararı bulunmamaktadır.

3. O hâlde davacı vekilinin temyiz isteminin hukuki yarar yokluğundan reddine karar verilmelidir.

B. Davalı vekilinin temyiz istemi yönünden yapılan değerlendirme

4. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle sözleşme hukukunun temel prensiplerinden olan sözleşme serbestisi ilkesine değinilmesinde fayda bulunmaktadır.

5. Türk Borçlar Kanunu'nun 26. maddesinde "Sözleşme özgürlüğü" başlığı altında bir sözleşmenin içeriğinin, bu sözleşmenin taraflarınca kanunda öngörülen sınırlar içerisinde özgürce belirlenebileceği düzenlemesi yer almaktadır. Bu temel kuralın istisnası ise 27. maddenin 1. fıkrasında ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olduğu belirtilmek suretiyle açıklanmıştır.

6. Sözleşme serbestisi kavramının temeli irade özgürlüğüne dayalıdır. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) irade özgürlüğüne ilişkin hükümleri (md.12/1, 13, 17/1, 19, 35/1, 48/1 vb.) göstermektedir ki; hukuk sistemimiz kişilerin irade özgürlüğüne sahip olduğunu temel bir ilke olarak benimsemiştir.

7. Felsefi bir görüş olan irade özgürlüğü, kişilerin her alanda özgürleştirilmesini ilke edinmiş ekonomik ve politik bir doktrindir. Bu ilkenin borçlar hukukundaki yansıma şekli olan sözleşme özgürlüğü modern hukuk sistemlerine esas alınmış ise de, yirminci yüzyılda yoğun bir biçimde yaşanan savaşlar ve devletlerin sosyal devlet rolünü benimsemeleri, bu ilkenin yeniden ele alınarak değerlendirilmesine sebep olmuş ve bu bağlamda sözleşme özgürlüğüne önemli birtakım sınırlandırmalar getirilmiştir ve bu sınırlamalar artarak devam etmektedir. Özellikle bir sözleşmenin her iki tarafı da sözleşme özgürlüğüne sahip olmasına rağmen, örgütlülüğü ve ekonomik gücü nedeniyle, içeriğini önceden tek başına belirlediği sözleşmeleri, ihtiyaçları nedeniyle birçok kişiye koşulsuz olarak kabul ettirebilen teşebbüslerin ortaya çıkması, karşılarındaki kitlelerin korunabilmesi adına kanun koyucuların bu meseleye yoğun bir biçimde müdahil olmalarına yol açmıştır (doktrindeki bir esere atıf).

8. Bu sınırlamalardan biri de, sözleşme özgürlüğünün görünüm şekillerinden olan içeriği belirleme özgürlüğünde ortaya çıkmaktadır. Kanuni bir yetki söz konusu olmaksızın sözleşmenin içeriğini belirleme özgürlüğünün tek taraflı olarak kullanıldığı, bu doğrultuda taraflardan birinin sözleşme hükümlerini önceden kısmen veya tamamen belirlediği ve diğer tarafın da yalnızca bu sözleşmeyi yapıp yapmama yönünde karar verdiği, öğretide iltihakî veya katılma sözleşmesi olarak adlandırılan (doktrindeki bir esere atıf) bu tip sözleşmelerde sözleşmeyi düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmelerde kullanmak amacıyla önceden tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleri genel işlem koşulu olarak adlandırılmaktadır. TBK'nın 20. maddesinin birinci bendinde düzenlenen, sözleşme eşitliğinin genel işlem şartlarını kullanan lehine bozulduğu ve bozulan dengenin karşı taraf lehine yeniden kurulma olanağının bulunmadığı (doktrindeki bir esere atıf), bir tarafın hâkim durumunu kullanarak adil olmayan bir hükmü ihtiyacı nedeniyle sözleşme yapmak zorunda kalan diğer tarafa kabul ettirmesi sonucunu doğurabilecek mahiyetteki genel işlem koşullarına kanun koyucu ihtiyatlı yaklaşmış ve bunların geçerliliğini sıkı koşullara bağlamıştır.

9. Her türlü sözleşme bakımından genel işlem koşullarının tâbi olduğu hükümler TBK'nın 20-25. maddelerinde düzenlenmiş iken, tüketici sözleşmelerindeki uygunsuz genel işlem koşulları 4077

sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) "Sözleşmedeki haksız şartlar" başlıklı 6. maddesinde (6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, md. 5) düzenlenmiştir.

10. Bu madde içeriğine göre "Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır."

11. Anılan maddenin 3. fıkrasında tüketici ile müzakere edilmeme kavramı "Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir" şeklindeki anlatımla açıklanmıştır.

12. Tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan bu tip düzenlemelerin yaptırımı ise maddenin 2. fıkrasında "tüketici için bağlayıcı değildir" denilmek suretiyle kanun koyucu tarafından ortaya konulmuştur. Nitekim bu durum, paralel düzenleme içeren 6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 2. fıkrasında "Tüketiciyle akdedilen sözleşmelerde yer alan haksız şartlar kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin haksız şartlar dışındaki hükümleri geçerliliğini korur" hükmü ile düzenlenmiştir.

13. 17.06.2014 tarihli ve 29033 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesinin 1. fıkrasına göre de tüketici ile kurulan sözleşmelerde yer alan bir şartın haksız şart olarak kabul edilebilmesi için tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilmesi, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması unsurlarının bir arada bulunması gerekir.

14. Sözleşmeye müzakere edilmeden konulan bir hükmün haksızlığını denetleyen hâkimin ana ölçütü dürüstlük kuralıdır. Tüketici ile müzakere edildiği ispatlanan bir hükmün, tüketici aleyhine dengesizliğe neden olduğu anlaşılsa dahi, haksız şart olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (doktrindeki bir esere atıf).

15. Bu açıklamalardan sonra, davacı tüketicinin kredi kullanımı sırasında verdiği takas/virman/mahsup talimatının emekli maaşının haczedilemezliği ve hacizden feragatin geçersizliğine ilişkin hükümler bağlamında da değerlendirilmesi gerektiğinden gelinen aşamada cebri icra kavramının ve 20 04... sayılı Kanun'ların konuyla ilgili hükümlerinin irdelenmesi gerekir.

16. Özel hukuktan kaynaklanan borçların, "borçlu tarafından rızayla ifa edilmemesi hâlinde" alacaklının alacağının tahsil edilmesi için devletin cebri icra organlarına başvurması modern hukuk sistemlerinde kural olup kendiliğinden hak almak (ihkak-ı hak) yasaklanmıştır. Ancak devletin cebri icra organları vasıtasıyla alacaklının alacağı tahsil edilirken, alacaklı, borçlu ve takiple ilgili üçüncü kişiler de etkilenebilmektedir. Bu nedenle cebri icra faaliyeti yerine getirilirken, menfaatleri çatışan alacaklı ve borçlu arasında bir denge kurulması, aynı zamanda takiple ilgili üçüncü kişilerin ve kamunun da menfaatlerinin korunması gerekir. Söz konusu dengenin ve menfaatin korunması ise elbette ülkede hukuki barışın ve istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacaktır (doktrindeki bir esere atıf).

17. Cebri icrada kural; alacağın, borçlunun mal varlığından tahsil edilmesi ilkesidir ve bu ilkenin sınırları da kanunla çizilmiştir. Bu bağlamda kanun koyucu gerek İİK'da gerekse bazı özel kanunlarda haczedilemeyecek veya yalnızca bir bölümünün haczi mümkün birtakım mal ve haklar öngörmüştür. Amaç, borçlu ve ailesinin mutlak yoksulluğa düşürülerek ekonomik varlığını kaybedip, Devlet yardımına muhtaç hâle getirilmesine engel olmaktır (doktrindeki bir esere atıf).

18. Haczi caiz olmayan mallar; para borcunun ödenmesi için haciz yoluyla yapılan icra takibinde borçluya ait olup kamu yararı ya da borçlunun yaşamsal zorunlulukları bakımından gerekli yahut paraya çevrilmesine olanak bulunmayan durumlardan ötürü haczedilmesi ya da paraya çevrilmesi olanaksız bulunan, diğer bir deyimle hacizden ayrık tutulmuş şeyler ve alacaklardır (doktrindeki bir esere atıf).

19. İcra ve İflas Kanunu bu konuda kısmen veya tamamen haczedilemezliğe ilişkin bir ayrıma gitmiştir.

20. Buna göre anılan Kanun'un 82. maddesinde ise tamamı haczedilemeyen mal ve haklar düzenlenmiş olup bu hükümdeki mal ve haklar borçlu ve ailesinin yoksul kılınıp sonuçta Devletin sosyal yardımına muhtaç bırakılmaması ve borçlunun ekonomik varlığını devam ettirebilmesi düşüncelerine dayanılarak haczedilemez olarak kabul edilmiştir. Maddenin 1. fıkrasına göre "mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar" haczedilemez. İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir [İİK md. 82/son (ek fıkra 02.07.2012 tarihli, 6352 sayılı Kanun, md. 16)].

21. Kısmen haczedilemeyen mal ve haklar ise 83. maddede;

"Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilâma müstenid olmayan nafakalar, tekaüd maaşları, sigortalar veya tekaüd sandıkları tarafından tahsis edilen iradlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra müdürünce lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden az olamaz. Birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez" şeklinde düzenlemiştir.

22. Kanun'un "Önceden yapılan anlaşmalar" başlıklı 83/a maddesi hükmüne göre ise " 82... üncü maddelerde yazılı mal ve hakların haczolunabileceğine dair önceden yapılan anlaşmalar muteber değildir".

23. Önceden feragatin geçersizliğinin nedeni, borçlunun hacizden önceki bir dönemde böyle bir anlaşmanın sonuçlarını ve hacze gelindiğinde kendisine yükleyeceği yükün ağırlığını tahmin edemeyeceğinin varsayılmasıdır. Bu hâlde, borçluyu bizzat kendisine karşı koruma gereği vardır (doktrindeki bir esere atıf).

24. İcra ve İflâs Kanunu'nun 82/1. maddesinde belirtilen, özel kanunlarda haczedilemeyeceği kararlaştırılan hak ve alacaklardan biri de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda düzenlenmiştir.

25. Buna göre sigortalılara ve hak sahiplerine bağlanan gelir, aylık ve ödenekler Sosyal Güvenlik Kurumunun 88. maddesine göre tahsili gereken alacakları ile nafaka borçları dışında haczedilemez (5510 s. Kanun, md. 93/1).

26. Anılan maddenin devamına 18.02.2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle; "Bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir" ibaresi eklenmiştir. Bu hüküm ile icra takibinin kesinleşmesi sonrasında takip alacaklısının borçlunun emekli maaşı üzerine haciz konulması talebinin kabul edilebilmesi, borçlunun muvafakati şartına bağlanmıştır. Borçlu hacze muvafakat etmez ise haciz talebi reddedilecektir. Bu düzenlemeden önce İİK'nın 79. maddesi hükmüne göre icra memurlarının haciz talebine konu mal veya hakkın haczinin mümkün olup olmadığını denetleme imkânı bulunmadığından Sosyal Güvenlik Kurumu gelir, aylık ve ödenekleri de haczedilmekte, sonrasında takip borçlularının haczedilemezlik şikayetleri icra mahkemeleri önüne taşınıp Kanun'un açık hükmü gereği emekli maaşları üzerine konulan haciz kaldırılmakta iken; gerek Kurum gerekse icra daireleri ve mahkemeleri nezdinde gereksiz iş yüküne neden olan bu duruma son vermek için 93. maddeye söz konusu ek ibare getirilmiştir.

27. Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinin ilk cümlesinde, sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri ile sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde doğan alacaklarının devir ve temlik edilemeyeceği düzenlenmiş ise de bu düzenlemenin, sigortalının uhdesine geçen gelirin sigortalı tarafından tasarrufunu kısıtlayıcı mahiyette olmayıp Kurumun yalnızca bu Kanun çerçevesinde borçlu olduğu kişiyle muhatap olması, Kuruma karşı alacaklı sıfatının değiştirilmemesi amacına yönelik olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

28. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; 14.11.2011 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri sağlık raporu neticesinde malulen emekli olan davacının sonraki tarihlerde davalı bankadan birden çok kez tüketici kredisi kullandığı, anılan kredi başvurularını yaparken verdiği ek taahhütnamelerde PTT aracılığıyla kullandığı kredi hizmetlerine ilişkin ödemelerin Sosyal Güvenlik Kurumundan alacaklarından virman-takas-mahsup suretiyle tahsil edilmesine muvafakat ettiği, bunun üzerine bir kısım kredi borcunun bu şekilde tahsil edildiği, eldeki davayla blokenin kaldırılması ve tahsil edilen kesintilerin iade edilmesinin talep edildiği, yargılama devam ederken 13.10.2020 tarihinde davacının kısıtlılığına karar verildiği anlaşılmaktadır.

29. Davacı vekili, öncelikle davalı bankanın müvekkilinin psikolojik durumunu fark etmesi, davanın bu nedenle kabulünün gerektiğini ileri sürmekte ise de; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 09.03.1955 tarihli ve 1954/22 Esas, 1955/2 Karar sayılı kararında belirtildiği üzere mümeyyiz olmayan kimsenin hükümsüzlük iddiasının hüsniniyet kaidelerine aykırı olamayacağı ilkesi gözönünde bulundurulduğunda davacı vekilinin anılan iddiası dikkate alınamayacağı gibi eldeki davada Bölge Adliye Mahkemesi kararının davacı vekili tarafından temyizi üzerine Özel Dairece davacının tüm temyiz itirazlarının reddine karar verilmesiyle anılan hususun Hukuk Genel Kurulu incelemesi dışında kaldığının belirtilmesinde fayda vardır.

30. Taraflarca imzalanan kredi sözleşmeleri ve ek taahhütnamelerde davacının, PTT aracılığıyla kullandığı kredi hizmetlerine ilişkin ödemelerinin Sosyal Güvenlik Kurumundan alacaklarına yönelik virman-takas-mahsup yapılarak tahsil edilmesine muvafakat ettiği açıktır. Davacının bankadan aldığı kredi borcunu sözleşme şartlarına uygun olarak ödememesi hâlinde sözleşme gereğince kullandırılan kredinin teminatı olarak maaşından kesinti yapılmasını kabul etmesi ve diğer teminat öngören hükümlerinin sözleşmeye konulmasına rıza göstermesinin haksız şart olarak kabulü mümkün değildir.

31. Meseleye İcra İflas Kanunu ve 5510 sayılı Kanun hükümleri açısından bakıldığında; kanun koyucu ekonomik yönden eşit olmayan taraflar arasında zayıf olanı korumaya yönelik olarak emekli maaşının haczedilemezliği ve haczedilemezlikten feragatin geçersizliğine dair anılan nispi emredici düzenlemelerle sosyal adaleti sağlama ve koruma görevini yerine getirmekteyse de somut olayda herhangi bir cebri icra işlemi değil, sözleşmenin âkidi tarafından borcun ifa biçimine ilişkin karşı âkide verilmiş bir yetki söz konusu olduğu göz ardı edilmemelidir. Emekli maaşının cebri icra kanalıyla haczedilemeyeceği ve bunun aksine yönelik önceden yapılmış anlaşmaların geçersizliği hususu (henüz bu konuda bir takip başlatılmamış dahi olsa) açık kanun hükmü gereğidir. Ancak bu hükümler borçlunun rızayla borcunu ifa etmemesi hâline ilişkin kural ve yöntemleri belirler; kişi elbette kendi rızasıyla kendi borcunu, alacaklı ile aralarındaki anlaşmaya uygun şekilde dilediği gibi ödeyebilecektir. Aksi yönde bir değerlendirme, sözleşme serbestisi ve ahde vefa ilkelerine aykırı olacağı gibi, emekli maaşı dışında geliri ve bu surette teminat gösterebileceği herhangi bir mal varlığı bulunmayan tüketiciyi, tacir olmakla alacağının tahsili imkânını kuvvetlendirmek istemesi makul olan banka karşısında güç duruma düşürecek, günümüz sosyal ve ekonomik koşullarında emeklinin sahip olduğu nakdi varlıklar dışında hareket etmesine imkân bırakmayacaktır.

32. Dava konusu kredilerle ilgili olarak dosyaya yansımış bir icra takip dosyası mevcut olmadığından somut olayda işlerlik kazanamayacaksa da Özel Dairenin bozma kararında belirtildiği üzere 28.02.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5838 sayılı Kanun'un 32. maddesi ile değişik 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesine gelen ek ibare ile borcun icra takibiyle tahsili yoluna başvurulmuş olması hâlinde borçlunun muvafakati ile hacze devam edilmesine imkân tanınmış, yine kişinin iradesi ve kendi tasarruf tercihleri göz ardı edilmeyerek üstün kılınmıştır.

33. Emekli maaşından başka bir gelirinin olmadığı yönündeki genel kabulden dolayı zayıf tarafı daha da zayıf hâle getirmeme saiki ile korunan tüketicinin, kendi iradesi ile imzaladığı kredi sözleşmesi çerçevesinde kavuştuğu ve sosyo-ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda harcadığı meblağı yine emekli maaşı ile ödemek zorunda olduğunu bilebilecek durumdayken, çekeceği kredinin ödeneceği ihtimalini banka gözünde kuvvetlendirir şekilde emekli maaşını mal varlığının bir parçası olarak gösterdiği, bu inançla hareket eden bankanın davacıya birden çok kez kredi tahsis ettiği, davacının başka bir yolla taksit ödemesinde bulunmadığı gözetildiğinde söz konusu tüketicinin kredi sözleşmesi çerçevesinde borcunun kredi veren banka nezdindeki emekli maaşı hesabından virman vb. bir usulle tahsil edilebileceği, bir başka anlatımla bu meblağ kadar emekli maaşına bloke konulabileceği yönünde verdiği talimatın hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle konulan blokenin kaldırılmasının istenmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil eder ve 4721 sayılı

Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesi gereğince iyiniyetle bağdaşmadığından hukuk düzeni tarafından korunmamalıdır.

34. Bu noktada belirtilmelidir ki; uyuşmazlık konusu mesele Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun incelemesine konu olmuş; 21.03.2025 tarihli ve 2022/2 Esas, 2025/1 Karar sayılı kararla bu yönde içtihat birliği tesis edilmiş ve tüketici kredisi nedeniyle verilen hapis, takas, mahsup ve benzeri onay ve rıza talimatları nedeniyle bankanın emekli maaşına doğrudan bloke koyabileceğine hükmedilmiştir.

35. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, emekli maaşlarının haczedilemezliği ve bundan feragatin geçersizliğine dair hükümlerin emredici mahiyet taşıdığı, kredi sözleşmelerine konulan, bankaya takas/virman/mahsup işlemi yapma yetkisi veren hükümlerle hem tüketici hem de emekli olmakla zayıf ve sosyal devlet ilkesi gereği korunmaya muhtaç durumda olan kişinin kendisi lehine kanun koyucu tarafından öngörülen korumadan mahrum kaldığı, söz konusu sözleşme hükümlerinin 2004 sayılı Kanun’un 83/a ve 5510 sayılı Kanun’un 93. maddesine ayrılık teşkil ettiği, bu nedenle direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş uyulması zorunlu bulunan 21.03.2025 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda belirtilen ilke ve değerlendirmeler ile yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

36. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uymak gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

37. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

(A) bendinde belirtilen nedenlerle davacı vekilinin vekilinin temyiz başvurusunun hukuki yarar yokluğundan REDDİNE,

(B) bendinde belirtilen nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının HMK'nın 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harçlarının yatıranlara geri verilmesine,

Dosyanın HMK'nın 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

05.11.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.